

Monitoring CCTV – głos w dyskusji

Stefan Jerzy Siudalski

SZYKUJE SIĘ AKT PRAWNY REGULUJĄCY PODSTAWY WYKORZYSTYWANIA SYSTEMÓW CCTV W POLSCE. KONTROWERSJE CO DO PROPONOWANYCH ROZWIĄZAŃ W ŚRODOWISKU BRANŻY OCHRONY SĄ TAK ISTOTNE, ŻE WYSTĄPIĄ DUŻE PROBLEMY PRZY PRÓBACH ZNALEZIENIA KONSENSUSU. TAKI NIEWESOŁY WNIOSEK NASUWA MI SIĘ PO PRZECZYTANIU KILKU JUŻ OPUBLIKOWANYCH GŁOSÓW ORAZ NA PODSTAWIE DOŚWIADCZEŃ Z POPRZEDNICH LAT. W PRZYPADKU SYSTEMÓW MONITORINGU CCTV NAGROMADZENIE SPRZECZNYCH PROPOZYCJI JEST WYJĄTKOWO DUŻE.

Zanim ustosunkuję się do zgłaszanych propozycji wymogów ustawowych, przedstawię listę, czego nie powinno być w tym dokumencie, bo inaczej będą kłopoty.

Nie powinno być w ustawie:

- wymagań, których spełnienie nie będzie możliwe lub będzie generowało koszty,
- wymagań, które angażowałyby policję do kontroli prewencyjnych,
- obostrzeń, które by w jakikolwiek sposób ograniczały stosowanie systemów CCTV w ochronie, a które pozwalają zwiększyć poziom bezpieczeństwa – nadrzędnym ma być bezpieczeństwo, bez względu na stanowiska w tej kwestii jakichkolwiek urzędów.

W ostatnim numerze **SA** ukazał się artykuł sygnowany przez Akademię Monitoringu Wizyjnego i przyznam, że mnie przeraził. Dlaczego? Wyjaśnię poniżej.

MOJE UWAGI DO PROPOZYCJI ZGŁASZANYCH PRZEZ AKADEMIE MONITORINGU WIZYJNEGO

Cytat 1: Akademia proponuje, żeby każdy system monitoringu wizyjnego podlegał obowiązkowej rejestracji

a w połowie artykułu proponuje kontrole systemów CCTV, także prewencyjne (o czym mówią cytaty 5., 6. i 7. w dalszej części artykułu).

Wg mnie rejestracja w pewnych przypadkach – tak (o tym w dalszej części artykułu), kontrola – zdecydowanie nie. Należy rozdzielić rejestrację (np. miejscowa komenda policji) z ewentualną kontrolą, ponieważ:

- ustanowienie wymagań dla monitoringu w Polsce nie powinno generować żadnych dodatkowych kosztów, a dopuszczenie do zapisu „organu rejestracyjno-kontrolnego” takie koszty wygeneruje ze znikomyim skutkiem (co uzasadnię w dalszej części wypowiedzi);
- przyjmując zasadę, że **nie samo nagrywanie, ale sposób wykorzystywania nagrań jest istotny** – powinien być karany nieprawidłowy sposób wykorzystania nagrań (np. nieuprawnione ich upowszechnianie). Czyli kontrola – tak, ale tylko w przypadku ujawnienia nieprawidłowości wykorzystywania nagrań.

Można by ją przeprowadzać na wniosek np. wymiaru sprawiedliwości lub pokrzywdzonego.

Wyjaśnienia wymaga kwestia systemów, które są już zainstalowane – ich rejestracja pochłonięłaby wiele godzin, a tym samym i pieniędzy, taka opcja nie może więc wchodzić w rachubę, bo kto za to zapłaci?

Cytat 2: Jeżeli system przetwarza dane, np. automatycznie łączy wizerunek pracownika z imieniem i nazwiskiem z wejściówki, to byłby rejestrowany w ogólnopolskim, centralnym rejestrze prowadzonym przez GIODO lub specjalnie powołany do tego urząd.

Dane pobrane prawie z każdego systemu CCTV mogą być przetwarzane tak, aby rozpoznać twarz wg wzorca w utworzonej wcześniej bazie i może się to odbywać w dowolnym miejscu. Kontrola nad takimi systemami będzie problematyczna, a jeśli czegoś nie można w pełni kontrolować, to szkoda na to ustawy.

Cytat 3: Odpowiedzialność za nadmierną ingerencję w prywatność obserwowanych osób, np. podglądanie klientek sklepu lub umieszczenie kompromitujących nagrań w Internecie, powinien ponosić właściciel systemu CCTV.

Konieczne jest precyzyjne ustalenie, czym jest wg prawa nagranie z systemu CCTV i kto jest odpowiedzialny za kontrolę nad jego wykorzystywaniem. Wykorzystywaniem, a nie samymi nagraniami, bo pomysłowość przestępców jest tak duża, że należy poważnie brać pod uwagę umieszczanie kamer także np. w przebierałniach, szatniach, toaletach itp. Zdarzają się przecież toalety publiczne okupowane przez narkomanów i prostytutki obojga płci.

Cytat 4: Kontrole systemów powinny prowadzić instytucje odpowiedzialne za ich rejestrację. Urzędnicy lub policjanci sprawdziliby liczbę i rozmieszczenie kamer pod kątem celów zadeklarowanych w listach kontrolnych oraz zgodność zainstalowanego sprzętu ze specyfikacjami i fakturami.

W żadnym przypadku o kontrolach prewencyjnych nie powinno być nawet mowy, gdyż generują bardzo wysokie koszty¹⁾ – kontrole tylko w przypadku stwierdzenia niezgodnego z przeznaczeniem wykorzystywania nagrań.

Cytat 5: Sprawdziliby pola widzenia kamer i wrywkowo nagrania, żeby ocenić, czy np. operatorzy nie zaglądną w okna prywatnych mieszkań. Sprawdziliby, czy zainstalowano znaki informujące o dozorze CCTV. Celem kontroli byłoby sprawdzenie, czy obserwacja i rejestracja obrazu są prowadzone proporcjonalnie i etycznie.

Zagłądanie w okna prywatnych mieszkań? Proporcjonalność i etyczność? A jaką to miarą wszystko mierzyć? Co uznać za zagłądanie, a co tylko za przypadkowe tło?

Cytat 6: Aktywne działanie organów kontrolnych wywoła wśród użytkowników przekonanie, że ich system będzie na pewno sprawdzony.

A przecież nie powinno być w ustawie wymagań, których spełnienie nie będzie możliwe lub będzie generowało koszty. Przyjmijmy, że w Polsce jest nie mniej niż 10 tys.²⁾ systemów CCTV. Kontrola jednego zajmie trzy dni co najmniej dwóm osobom plus „darmowe” zaangażowanie co najmniej jednej osoby ze strony właściciela systemu. Jedna kontrola zajęłaby 90 tys. roboczodni, czyli ok. 720 tys. godzin. Doliczmy do tego czas dojazdu, czas na opracowanie opinii i... zapomnijmy o takim rozwiązaniu jak najszybciej.

Cytat 7: Akademia uważa, że prace nad nową regulacją tworzą okazję, żeby wyeliminować powtarzające się problemy w systemach monitoringu wizyjnego w polskich miastach.

Jestem „za”, zwłaszcza że na podstawie sprawdzonych przeze mnie informacji w żadnym systemie monitoringu miejskiego nie skorzystano z zapisów zawartych w **Warunkach użytkowych** umieszczonych w normie PN EN 50132-7:2003. Skutek jest taki, że w każdym mieście, a nawet dzielnicy systemy są budowane na innych zasadach lub bez zasad – i to niestety nie jest żart.

Cytat 8: Akademia Monitoringu Wizyjnego jest przeciwna, żeby obrazy z kamer miejskich obserwowali pracownicy agencji ochrony. Przy ich niskich wynagrodzeniach i dużej fluktuacji trudno utworzyć efektywny zespół operatorski. Coś się tu nie zgadza, ponieważ o skuteczności obserwacji decydują:

- wrodzone lub nabyte predyspozycje – operatorów trzeba dobierać i selekcjonować oraz szkolić,
- motywacja – jeśli ktoś wybrał zawód ochroniarza, to należy zakładać, że wiedział co robi i z czym to się wiąże,
- związaną z miejscem pracy i nie ma moim zdaniem podstaw, aby twierdzić, że odpowiednio wynagrodzony i zmotywowany pracownik ochrony byłby gorszym operatorem niż pracownik straży miejskiej czy policjant.

Cytat 9: Systemy bezobsługowe, reaktywne (post factum) nie dają możliwości wykrycia i zareagowania na zagrożenie. Uzyskanie dobrego nagrania i identyfikacja sprawcy to przypadek.

¹⁾ Wystarczy już błąd polegający na prewencyjnych kontrolach banków, które to nie zwiększają bezpieczeństwa, ale angażują sporo policjantów, którzy wyręczają w działaniach ubezpieczycieli i służby ochrony banków, a niby dlaczego to robią?

²⁾ Jest znacznie więcej, ale tak będzie łatwiej liczyć.

Łatwo je oszukać – wystarczy nałożyć kaptur, nie odstrasza też sprawców – pijany chuligan nie będzie przejmował się kamerą.

Rzeczywiście, pomimo kamer monitoringu w okolicy restauracji liczba zdarzeń nie maleje. Dlaczego mieszkańcy chwalą sobie monitoring? Bo dzięki interwencjom czas trwania awantur skracza się do akceptowalnego poziomu. Samo liczenie, czy zmniejszyła się liczba zdarzeń, czy nie po montażu systemu CCTV, wprowadza w błąd.

Przykłady

Stadion Narodowy ma 360 kamer³⁾. Przyjmując, że jeden operator jest w stanie w najbardziej sprzyjających warunkach obserwować ok. 10 obrazów, mam pytanie: Czy na SN jest zatrudnionych 36 operatorów? W rzeczywistości obserwacja już pięciu obrazów podczas imprezy może sprawiać kłopoty, operatorów powinno więc być 72 – dobry wynik, tyle że chyba nie-realny.

Jest jeszcze jeden w Warszawie ważny obiekt, gdzie zamontowano 900 kamer. Czy siedzi tam 180 operatorów na każdej zmianie, czyli blisko 600 łącznie na wszystkich zmianach? Nierealne. Czasami, żeby coś wytłumaczyć, trzeba doprowadzić do absurdu.

W ochronie stosuje się przeciw kamery pracujące w systemie bez bieżącej obserwacji, a jedynie z rejestracją zdarzeń. One też są potrzebne i nie wolno tej metody zakazywać.

Cytat 10: *Atrapy mogą wprowadzać w błąd – przechodzień może oczekiwać, że operator przez „kamerę” widzi, że jest on w niebezpieczeństwie, i udzieli mu pomocy. Trzeba więc zakazać stosowania atrapy w miastach.*

W żadnym przypadku, ponieważ atrapy spełniają swoją rolę, np. wypychając przestępców w miejsca, gdzie są obserwowani przez kamery ukryte. Atrapa doskonale działa na początkującego czy mało zdeterminowanego przestępcę, a takich jest najwięcej. Skuteczność atrapy jest widoczna np. w sklepach.

Wyrok sądu w jednym z krajów Unii, przyznający napadniętej pod kamerą odszkodowanie, narobił bardzo dużo złego.

Cytat 11: *Na tabliczce informującej o dozorcze CCTV należałoby umieścić nazwę podmiotu zarządzającego i sposób kontaktowania się z nim. Każda osoba korzystająca z przestrzeni dozorowanej powinna mieć możliwość złożenia skargi, jeżeli uzna, że jej prywatność jest naruszana, np. zauważy kamerę nad przebieralnią lub gdy jest ofiarą przestępstwa i chce zgłosić zabezpieczenie nagrania z okresu, kiedy doszło do zdarzenia.*

To by dopiero się działo – dziś sprawy sądowe mogą się toczyć 3-5, a nawet więcej lat, takie podejście zagwarantowałoby paraliż sądów. Do tego produkcja tabliczek, zabezpieczenie przed wydzwanianiem pod zamieszczony na tabliczkach telefony, sprawdzanie, co jest i gdzie na nagraniach.

Są sytuacje, gdy kamery powinny być w przebieralniach i toaletach. Niektóre zagrożenia można zmniejszać dzięki kamerom tam zamontowanym i w żadnym przypadku nie można

tego na poziomie ustawy zabraniać.

Cytat 12: *Prawo powinno zobowiązać prywatnego użytkownika systemu CCTV, żeby ustawił kamery proporcjonalnie do celów, jakie mają pełnić. Jeżeli obserwują ogrodzenie, to mogą obserwować też fragment chodnika wzdłuż ogrodzenia, ale już nie całą ulicę. Jeżeli kamera na ogrodzeniu prywatnego domu jest specjalnie skierowana przez jej właściciela na podwórko sąsiada lub w jego okna, to należy umożliwić osobie podglądanej wniesienie skargi.*

Przypominam – sposób wykorzystywania nagrań, a nie same nagrania powinny być pod nadzorem. Kto może zakazać zaglądania w okna sąsiada, np. za pomocą lornetki, aparatu fotograficznego, kamery?

Cytat 13: *Jeżeli w prywatnym mieszkaniu znajdują się kamery, to jego właściciel, zlecając sprzątanie, opiekę nad dzieckiem, remont, powinien poinformować o tym osoby, które wykonują te usługi.*

A niby dlaczego? Po to, aby dziecko było bite w toalecie, bo tam nie ma kamer?

MOJE PROPOZYCJE, CO POWINNO ZNALEZĆ SIĘ W USTAWIE:

1. Dokładne określenie prawnego aspektu nagrań i ich sposobów wykorzystywania – co to jest nagranie, czyją jest własnością i kto odpowiada za zgodne z przeznaczeniem wykorzystywanie nagrań.
2. Wskazanie, w jakich sytuacjach i na jakich zasadach nagrania mają być obowiązkowo udostępnione odpowiednim organom państwa.
3. Zalecenia, a nie nakazy korzystania z odpowiednich norm już na etapie zamawiania systemów CCTV⁴⁾.
4. Wskazanie możliwości rejestrowania systemów CCTV – możliwości i ewentualnych zysków po rejestracji, a nie nakazowego wymaganie rejestracji.
5. Wskazanie obszarów, gdzie jest zalecane informowanie o obserwacji CCTV – zalecane, a nie obowiązkowe, ponieważ w ochronie jednym z czynników zmniejszania strat jest stworzenie sytuacji, które są pułapką dla przestępców.

UWAGI DODATKOWE

Istnieje wiele sposobów monitorowania:

- np. kamera w czujce ruchu, inicjowana przez czujkę wysyła sygnał radiową do sieci GSM do konkretnego adresata, zapis jako MMS,
- kamera lub kamery z funkcją detekcji ruchu, które w momencie wykrycia ruchu (np. w połączeniu z bramką czasową) wysyłają sygnał do sieci komputerowej wewnętrznej lub za pomocą np. Internetu na wynajęty serwer,
- jw. z tym, że rejestracja odbywa się na rejestratorze – w obszarze chronionym lub w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru bez podglądu; podgląd tylko wtedy, gdy trzeba ustalić kiedy

i kto – łatwo ustalić, kto jest odpowiedzialny za wykorzystywanie nagrań,

- rejestracja ciągła bez detekcji ruchu – reszta jw.,
- część kamer pracuje tylko w trybie nagrywania, a część także z obserwacją – typowe wykorzystywanie systemów CCTV w dużych obiektach o zróżnicowanym poziomie zagrożeń,
- wszystkie kamery pracują z ciągłą obserwacją (np. w określonych porach),
- kamery są uruchamiane w różnych porach zależnie od potrzeb, np. procesy produkcyjne itd.,
- systemy z inteligentną analizą obrazów:
  - w trakcie obserwacji (twarze, numery samochodów itp.),
  - na żądanie – np. nagrania są poddawane obróbce nie na bieżąco, ale po fakcie w celu ustalenia toku wydarzeń, wykrycia twarzy, wykrycia sylwetki itp.,
  - pracujące na bieżąco jako ACC.

Monitoring miejski

W przypadku monitoringu miejskiego powinno się zalecać (zalecać, a nie nakazywać), aby system był zbudowany na podstawie wymagań PN EN 50132-7:2003, a zwłaszcza przy wykorzystaniu w tworzeniu dokumentacji systemu CCTV dokumentu o nazwie *Warunki użytkowe* zawartego w cytowanej normie. W przypadku problemów i tak w sali sądowej padnie pytanie, czy przy zamawianiu i realizacji systemu CCTV korzystano z doświadczeń zawartych w normach serii PN EN 50132. Jeśli nie, to dlaczego pominięto dorobek europejskiego środowiska branży ochrony?

Propozycje PZP Ochrona

W grudniu ub.r. i styczniu br. w Polskim Związku Pracodawców Ochrona grupa osób opracowywała propozycje do nowej ustawy o monitoring – uwagi zostały skierowane do MSW. Pod dokumentem podpisali się: Stefan Jerzy Siudalski, Daniel Kamiński, Piotr Traskiewicz, Jacek Grzechowiak. □

³⁾ W Berlinie na dużo większym stadionie niż nasz SN jest 106 kamer i to wystarczy.

⁴⁾ Z doświadczenia wiem, że takie zalecenia będą w praktyce traktowane jako rodzaj nakazu, i o to chodzi.